

Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

AUREL C. POPOVICI. — Politică și libertate.

NATALIA IOSIF. — Chemare (poesie).

C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda (trad. din Pierre Loti).

D. ANGHEL și St. O. Iosif. — Camoens (poem de Fr. Halm).

R. P. — Vremea (poesie).

I. SCURTU., C. RĂSVAN, etc. — Revista generală: «Revista celorlalți». — «Pater peccavi». — Idei anarhice în Ardeal. — Anarhistul Hervé în romînește. — Notițe bibliografice.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 le.

In străinătate . 12 ,

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

A apărut:

LE
FRANÇAIS PARLÉ

RECUEIL DE CONVERSATIONS
FRANÇAISES-ROUMAINE

ACCOMPAGNÉES DE NOTES EXPLICATIVES

RELATIVEMENT À LA GRAMMAIRE À LA PHRASÉOLOGIE.
AUX GALLICISMES, AUX SYNONYMES, AUX HOMONYMES, AUX PROVERBES
AUX LOCUTIONS PROVERBIALES, ETC. ETC.

POUR TOUS CEUX QUI VEULENT SE PERFECTIONNER DANS LA
LANGUE FRANÇAISE

PAR
LUDOVIC LEIST
PROFESSEUR A BUCUREȘTI

PREȚUL LEI 2,50

De Vânzare la Toate Librăriile

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

POLITICĂ ȘI LIBERTATE

Cui îi place tirănia? Nimănuî. Nimănuî din cei ce nu-s tiranî. *Dar cine se știe feri de ea?* Aici e toată chestia *libertății*, a fericirii ome-nești pe acest pământ.

Dacă despotismul unui monarh devine cu adevărat insuportabil, poporul îl răstoarnă. Mai curînd sau mai tîrziu. Nenorocirea mare este că adesea, foarte adese-ori, tot el, poporul, se dă rob unui nou despotism: demagogiei. Totdeauna cînd voința lui nu e condusă de conducătorii săi firești, de *fruntașii patrioți*, ci de demagogi. Monarhul tiran se susține mai totdeauna prin puterea baionetelor. Demagogia mai ales prin viclenie, prin minciuni, prin corupțiune din ce în ce mai generală, din ce în ce mai purulentă. Tirănia unui monarh, forța lui și abuzul legat de ea, face slugi plecate. Dar deșteaptă și caractere la acțiune, la luptă hotărîtă, chiar vitejească, pe viață și pe moarte. Tirănia demagogică însă nu produce de cît cel mult saltin-banci de petrecanie pentru M. S. Mulțimea din întruniri, cetitoare de gazete și lesne crezătoare din fire. Contra asupririi din partea unui tiran poți lupta fără rezerve *cînd libertatea e într'adevăr în primejdie*. Căci atunci poți avea un sprijin puternic în popor, în simțirea lui generală, cel puțin într'un moment istoric, și tirănia poate fi doborîtă la pământ.

Dar în lupta contra demagogiei odată generalizate, pe cine te mai poți rezima?

De regulă, numai pe o altă demagogie. Pentru că poporul odată sedus, odată pornit el însuși după făgădueli vizionare, nu mai ascultă de cît de cei ce îi promet lucruri din ce în ce mai ademenitoare, mai imposibile, mai desastroase pentru existența lui. După un demagog urmează totdeauna altul—mai radical, după acesta iarăși altul și mai radical, pînă la desăvîrșita prăbușire națională. De această soartă o națiune nu poate scăpa de cît dacă fruntașii ei conducători sînt

destul de înțelepți, destul de patrioți și de hotărâți, a împiedica *din timp* degenerarea guvernământului și a opoziției în demagogie. *Din timp*. Căci mai târziu orice îndreptare e imposibilă.

Ești om cult și vrei să fii liber în mișcările tale? În orice cas, pentru tine, ca om cult, libertatea e mai prețioasă, mai necesară de cît pentru cel cu trebuințe mai mărunte și mai puține în ordinea morală și intelectuală a vieții. Mai ales pentru *tine* și pentru toți cei de o seamă cu tine, pentru oamenii *cult*, libertatea este chiar o condițiune a fericirii omenești. Dar un lucru esențial: *Nu poți fi liber ca «om» în abstracțiune*. Nu poți fi liber de cît ca membru al unei națiuni constituite într'o formă de Stat, ca *supus* al unui Stat, ca cetățean al *lui*, nu al universului anarhic, nu ca membru al «umanității», nu ca cosmopolit.

Libertatea există azi mai în toate Statele. De mai multă vreme există în Anglittera. Și alte țări au avut-o și o au cu mult dinaintea revoluțiunii franceze. Vrei să faci politică? Fă. Fă-o cum vrei, căci ești liber. Dar dacă ții într'adevăr la libertate, nu uita niciodată, oricare ar fi nemulțumirea ta omenească, că nici tu nici eū, nici altă lume nu putem îndrepta soarta noastră de cît *în Stat, de cît în State*.

Nu uita niciodată că fără State nu trăesc decît animalele și triburile cele mai sălbatice și nomade; că *aceasta-i* adevărata «*tovarășie*» în care am ajunge cu toții dacă «*tovarășii*» «*marelu*» Marx ar izbuti să dărîme Statele «*de azi*» și să ne ferească cu geniala lor «*organizare socială*» și «*lume nouă*»! Nu poți prin urmare, ca om cu creeri în bună rînduială, să urmărești, sub pretextul politiceii, scopuri care atacă, care slăbesc și defundă temeliile *patriei tale*, ale *poporului tău*. Un om cu judecata sănătoasă, un caracter bărbătesc găsește *totdeauna, într'o țară cu libertăți*, potrivite culturei sale, puțința să lupte pentru o îndreptare a stărilor ce nu-i convin. Dar lupta lui nu numai că trebuie să fie legală, dar să aibă în vedere înălțarea Statului și gloria lui, nu sistematica lui terfe ire și primejduirea lui. Luptă, scrie, vorbește cît poțtești. Iar dacă ești om mai priceput fă opoziție, fă critică, energică chiar, dar nu uita iarăș că poți fi în politică, întocmai ca în artă, un mare critic și totuși un meșter incapabil. O vorbă a lui Bismarck: «*Chiar maestrul tuturor criticilor, Lessing, nu s'ar fi încumetat niciodată să facă el un Laokoon*». Și pentru că e vorba de el, încă o reflecție plastică a marelui arhitect al unității germane: «*Să nu ne închipuim că putem grăbi noi scurgerea vremii înaintînd ceasoarnicele noastre după cum ne taie capul. Nu putem noi grăbi coacerea fructelor din natură punînd sub ele cîte o lampă*». Sau cum zice românul: «*Anul nu-l putem tăia cu foarfecele*».

Bucură-te de libertățile Statului tău, *dar respectându-le, nu abuzînd de ele*, căci le compromiți. Și o să le pierzi, și te pierzi pe tine, pe copiii și tot neamul tău. Căci iarăș și iarăș trebuie să-ți zici, că nu este viață și nu-î fericire omenească decît la umbra libertății. Dar cum nimic nu e perfect și absolut în lume decît numai taina ei cea mare, numai Dumnezeu însuș, și libertatea își are îngrădirile sale, își are rostul său. Și tocmai hotarele ei sînt în acelaș timp garanțiile existenței sale, pentrucă sînt *condițiile primordiale ale ordinii însăși*. Nu pune deci niciodată personalitatea ta, oricît de mare te-ai crede tu cu aspirațiile sufletului tău, mai presus de hotarul libertății, mai presus de ordinea din Stat, căci între aceste hotare tu ești tu, dar *fără* ele, ești pleavă în vînt, cu tot individualismul tău exagerat.

Pe de altă parte însă e *treaba Statului* ca nemulțumiri generale să nu se producă. Asta-î o chestie aparte.

Mi se pare deci că putem conchide zicînd că *politica nu poate fi decît patriotică* sau nu se mai poate numi politică. *Orice fel de politică îndreptată contra Statului, ca Stat în sine, contra tuturor Statelor, e anarhism, orice titlu și-ar lua ea însăși*. Iar anarhismul e aberațiune mentală și crimă. Și pentrucă aceasta e de mult nestrămutata mea convingere, de aceea ziceam mai deunăzi, într'un articol dintr'o altă revistă, că locul tuturor celor ce conștient sau inconștient se dedau la slăbirea temeliilor morale, la dărîmarea Statelor, *nu poate fi decît în pușcărie sau în casa de nebuni. În nici un cas în sfera de libertate a Statului! Pentrucă numai ei sînt dușmanii libertății și nimeni altul*. Față cu asemenea elemente, ori și ce indulgență din partea Statului este o abdicare la misiunea sa, la cea mai esențială datorie a sa : la legitima sa apărare. Nici un fel de teorii pe lume nu-l pot scuza pentru această călcare a datoriei sale de a-și apăra siguranța temeliilor proprii. Statul, care de dragul unor sofisme demagogice, nu-și înțelege și nu-și îndeplinește această a sa adevărată misiune, această categorică datorie de viață, trebuie să piară și moșierită să piară. *Pentrucă nu mai e Stat, ci obiect de loterie*. O loterie ale cărei losuri trebuie fatalmente să ajungă *mai toate*, mai curînd sau mai tîrziu, în minile speculanților celor înai verosi și a celei mai lesne crezătoare părți a publicului, cu un cuvînt: odată și odată în minile escrocilor și cartoforilor politici. Și atunci începe disoluția și anarhia, Statul e pierdut. O nouă viață nu-î mai poate da atunci decît o *singură voință*, o *voință de fer, tirania*: îngroparea tuturor libertăților. Dar o asemenea galvanizare arareori mai poate da o viață trainică unui Stat. Revoluțiile și contra revoluțiile devin periodice, sleiesc puterile națiunii și aceasta însăși se fărîmă, devine prada altor popoare, se duce la fund. De acolo nu mai este reîntoarcere. Doar o cruce sau cru-

ciuliță în marele cimitir al istoriei. Națiunea n'a murit în acest cas pentru că n'ar fi avut zile, ci pentru că n'a avut cap. Căci din clasicitatea antică și pînă la Oxenstierna, și dela el pînă la noi, se spune mereu, dar nu se prea înțelege, că Statele și națiunile se prăpădesc *cînd sînt guvernate fără înțelepciune.*

AUREL C. POPOVICI.

CHEMARE

Ja-mî mîna binișor.
 O vorbă să nu-mî spuî...
 Ce simți acum, nu'ncape
 În graiul nimăruî.
 Și hăi să mergem!
 Încotro?
 Nu-î pretutindenî raiul?
 Aceia doar nu-l simt
 Cari n'au în ei un suflet
 Întreg, nu au comoara
 Ascunsă 'n el, din care
 Jes flacări în privire,
 Și șoaptele ca miera
 Potirelor de flori.
 Privește!
 În zboru-î ca un fulger,
 Sprințara rîndunică
 În larg văzduhul taie.
 Ce-o mîna oare
 Cu-aîta sîrguință,
 Să 'nșiripeze 'n grabă
 Un cuibușor pe-o grindă?
 Și-ascultă:
 Un tril! și multe 'n urmă
 Se 'ntrec, și dulce curg,
 De-odată 'ncet, apoi
 Din ce în mai viu
 Vibrează colorata
 Lumină din amurg.

Nu-s toate oare numai
 Că inimioara bate,
 În mica vietate
 Ascunsă 'ntr'un frunziș?
 De ce tresări?
 Un nor pe cer
 Ce fulgere ascunde,
 Te temi că unul, poate!..
 G, e departe încă!..
 Mai strînge-mă de mîna,
 Și hăi mereu cu mine l
 Vezî roiul de albine
 Sclipind pe toată floarea?
 Cum rînd pe rînd
 Din viețile de flori
 Rămîne-o amintire
 În fagurul de miere!..
 Ah, florile!
 Nu ți le spun pe nume,
 Că toate sînt frumoase,
 Și toate au o rază,
 Prietenă sub soare!
 Viața lor e soră cu a noastră!
 Dar viața lor?
 Privește-o!
 Se 'nălță pretutindenî
 Din iarba de mătasă
 Un căpușor de puf..
 Se scutură 'ntr'o clipă

De-o slabă adiere!..
 Și ieri un cap de floare,
 Un cap cu fire blonde,
 Ca un mănunchiu de raze se ridica din
 [iarbă...

Vezi! Asta-î viața noastră!
 Îndată se preface
 În puf de pădăie!

Curînd veni-va iarna!
 Dar cît e primăvară,
 Ja-mî mîna, hai să mergem
 Mereu, mereu!
 Să strîngem
 Din toate-un strop de miere,
 Și'n suflet ne rămîna
 Ascuns adînc,
 Un fagur!..

NATALIA IOSIF.

PIERRE LOTI.

PESCAR DE ISLANDA

XI.

(urmare).

— Mie — zicea Kerjégou — îmi arată *a mea* că a născut copilul pe care 'l așteptam. O să facem duzina în curînd.

Un altul avusese doi gemeni și un al treilea vestea nunta frumoasei Jeanne Carroff — o fată foarte cunoscută de Islandeji — cu un oare-care bogătaș bătrîn și infirm din comuna Flourivo.

Ei se vedeau ca prin niște gaze albe și par'că aceasta schimba și sunetul vocilor care păreau înăbușite și îndepărtate.

Dar Yann nu-și putea lua ochii de la unul din acești pescari, un om mărunțel, și cam bătrîior pe care era sigur că nu-l mai văzuse niciodată pînă atunci și care cu toate acestea îi spusese numai de cît: «Bună ziua, voinice Yann!» cu un aer de cunoștință intimă. El avea urîțenia iritantă a maimuțelor cu clipirea lor de răutate în ochii lui strălucitori.

— Mie — mai zise Larvoër de pe *Reine-Berthe* — mi s'a arătat moartea nepotului bătrînei Yvonne Moan din Ploubazlanec, care își făcea slujba la Stat, după cum știți, în escadra Chinei. O pierdere foarte mare!

Auzind aceasta, cei de pe *Maria* își întoarseră ochii înspre Yann, pentru a vedea dacă el are cunoștință de această nenorocire.

— Da! — zise el încet cu un aer indiferent și mîndru. Vestea asta mi-a venit în cea mai de pe urmă scrisoare ce mi-a trimis tata.

Ei îl priviau cu toții curioși de mîhnirea lui și asta îl necăjia.

Cuvintele li se încrucișau în grabă prin negura palidă, în timp ce minutele ciudatei lor întrevederi zburau.

— Femeea mea îmi mai arată în acelaș timp — urmă Larvoër — că fata d-lui Mével a plecat din oraș spre a locui în Ploubazlanec și

îngriji pe bătrina Moan, mătușa sa cea mare. Ea a început să lucreze acum cu ziua pe la lume pentru a-și câștiga pâinea. De altfel eă totdeauna am crezut că Gaud e o fată vrednică și cuminte, cu toate înfățișările ei de domnișoară și cu toate falbalalele ei.

Atunci Yann fu din nou privit și aceasta nu-i mai plăcu în cele urmă. O culoare roșie i se urcă în obraji supt pielea lui pălită.

Cu această părere despre Gaud se sfârși convorbirea cu oamenii de pe *Reine-Berthe*, pe care nici un om în viață nu era să-i mai vadă. De un minut figurile lor păreau mai șterse, căci corabia lor nu mai era atît de aproape și de odată cei de pe *Maria* nu mai găsiră de să mai împingă, nu mai dădură de nimic cu capetele prăjinilor lor. Toate catargurile, lopețile, prăjinile și vergile se frămîntară căutînd în gol, apoi căzură unele după altele în mare ca niște brațe moarte. În urmă strînseră aceste apărători inutile: *Reine-Berthe*, cufundată iar în neguri, dispăruse deodată, în tocmai după cum se șterge o imagine de pe pînza unei lanterne magice cînd din dosul ei s'a stîns lampa. Ei cercară s'o cheme, dar nimic nu răspunse la strigătele lor. Nimic, afară de un fel de larmă batjocoritoare de mai multe glasuri, sfîrșită cu un geamăt ce-i făcu să se privească unul pe altul cu mirare...

Această *Reine-Berthe* nu se mai întoarse cu ceilalți Islandeji, și cum cei de pe *Samuel-Azénide* găsiseră într'un fiord o rămășiță neîndoelnică (coroana ei din urmă și o bucată din fund), ea nu mai fu așteptată. Din luna lui Octombrie numele tuturor marinarilor ei fură înscrise în biserică pe plăci negre.

Orî, de la această ultimă arătare a cărei dată fusese bine păstrată în minte de către oamenii de pe *Maria* și pînă la vremea întoarcerii, nu mai fusese nici o furtună pe marea Islandei, pe cîtă vreme cu trei săptămîni mai înainte o vijelie de la apus luase mai mulți marinari și două corăbii. Iși amintiră atunci surîsul lui Larvoër și apropiînd toate aceste lucruri, făcură multe prepusuri. Yann văzu de mai multe ori noaptea pe marinarul ce tot clipia din ochi și cițiva de pe *Maria* se întrebă cu sfilă de nu cumva vorbiseră cu răposați în dimineața aceea.

XII.

Vara trecea și pe la sfîrșitul lui August, odată cu cele dintîi neguri de dimineață, Islandejii se văzură venînd.

De trei luni cele două ființe părăsite locuiat împreună în coliba neamului Moan din Ploubazlanec. În acest sărman cuib de marinari morți, Gaud luase loc de fiică. Iși trimisese acolo tot ce-i mai rămă-

sese după vânzarea caselor tatălui ei: frumosul ei pat *dupa moda oraşelor* și frumoasele ei rochii de diferite culori. Rochia cea neagră și-o făcuse ea singurică, mai simplă, și purta ca și bătrina Yvone o bonetă de doliu de muselină groasă, împodobită numai cu niște cute.

În toate zilele lucra lucru de cusătură pe la oamenii bogați din oraș și se întorcea acasă tocmai seara, fără a fi turburată în drum de vre-un amarez, de oare ce rămăsese tot cam mîndră și era acum înconjurată de respect ca o domnișoară. Când îi dădeau bună seara, flăcăii își duceau totdeauna mîna la pălărie.

În frumoasele amurguri de vară, ea se întorcea din Paimpol pe drumul acela de pe țărmul stîncos, respirînd aerul curat de mare, care odihnește. Lucrul cu acul n'avusese timpul s'o strîmbe ca pe altele care trăesc mereu plecate într'o parte pe lucrul lor. Ea își îndrepta frumoasa talie mlădioasă care era în neamul ei, privind marea, privind în largul mării, în fundul căreia era Yann.

Acelaș drum ducea la el. Urmînd puțin spre un loc mai pietros și mai spulberat de vînt, ai fi ajuns la cătunul Pors-Even, unde arborii coperiți de mușchi cenușii, cresc piperniciți între pietre și se culcă în sensul vijeliilor din spre apus.

Ea nu se va mai duce de sigur niciodată în acel Pors-Even, cu toate că era la mai puțin de o leghe. Dar odată în viața ei se dusese și asta era de ajuns spre a lăsa un farmec pe tot drumul ei. De altfel Yann trebuia să treacă adeseaori pe acolo și din ușa ei ea l'ar putea urmări venind sau ducîndu-se în cîmpul șes, printre iniștrii mărunți. Îi plăcea decî tot ținutul Ploubazlanec, și era aproape fericită că soarta o aruncase acolo: în nici o altă parte a țării nu s'ar fi putut împăca să trăiască.

În această vreme de sfîrșit de August, e ca o lîncezire de țară caldă care vine dinspre miază-zi spre miază-noapte, sînt serî luminoase, răs frîngerî din marele soare de aiurea, care vine de se tîrăște pînă în marea bretonă. Foarte adesea aerul e limpede și liniștit și pe cer nu se vede nicaieri nici un nor.

În timpurile cînd Gaud venia acasă, lucrurile se topiau deja unele într'altele la apropierea nopții, începeau a se reuni și a forma siluete. Ici colea cîte un buchet de iniștrii se ridica pe o înălțime, între două pietre ca un penaj zbîrlit, un grup de arbori strîmbați, formau o îngrămădire întunecoasă într'un găvan, sau pe alocuri vre-o colibă cu acoperișul de pae scria de-asupra cîmpului pustiū o mică forfecătură cocoșată. Pe la răspîntii, bătrînii Criști care păzeau cîmpul întindeau pe cruci brațele lor negre ca adevărați oameni chinuiți și în depărtare Mîneca se deosebia mai deschisă la culoare, ca

o mare oglindă galbenă pe un cer posomorit deja la poale și întunecat la orizont.

Și în acest ținut chiar această liniște, chiar această vreme frumoasă erau melancolice. Rămânea cu toată vremea frumoasă o liniște ce plutia pe lucruri, o mîhnire venită din spre marea căreia se încredința atîtea vieți și a cărei veșnică amenințare nu era de cît adormită.

Tinereî Gaud care se gîndia pe drum, nu i se părea niciodată lung drumul pe care-l făcea seara în aerul curat. Simțeaî mirosul sărat al țărnelui și mireasma dulce a unor flori ce cresc pe stînci printre spinii mici. Dacă n'ar fi așteptat'o acasă bunica Yvonne, ea ar fi întîrziat bucuroasă pe aceste drumuri cu iniștrii, în felul acelor domnișoare frumoase cărora le place să viseze în serile de vară prin parcuri.

Străbătînd ținutul acesta îi veneau și cîteva amintiri din copilăria ei. Dar ce șterse erau ele acum! Și cît de îndepărtate, de micșorate de iubirea ei!.. În ciuda tuturor, ea vrea să considere pe acest Yann ca pe un logodnic, un logodnic fugar, desprețuitor, sălbatec, pe care ea nu-l va avea niciodată, dar căruia se încapăținase să-î rămîie credincioasă în minte, fără a mai spune cuiva aceasta. De o cam dată îi plăcea că era în Islanda. Acolo marea i-l păstra în chiliile ei adînci și nu putea să se dea alteia.

E adevărat că el trebuia să se întoarcă într'una din acele zile, dar ea se gîndia la această întoarcere cu mai multă liniște ca altă dată. Din instinct, ea înțelegea că sărăcia ei nu putea fi o pricină de a fi mai desprețuită—căci el nu era un flăcău ca cei lalți. Și apoi moartea micului Silvestru era ceva care-î apropia de sigur. La sosirea lui el nu va putea lipsi să nu vie supt acoperișul lor, spre a vedea pe bunica prietenului său și ea se hotărise să fie acolo la această vizită. Aceasta nu i se părea a fi lipsă de demnitate. Fără a părea că-și amintește ceva, ea-î va vorbi ca unuia pe care'l cunoaște de mult timp. Îi va vorbi chiar cu afecțiune, ca unui frate al lui Silvestru, căznindu-se să pară liniștită. Și cine știe? Poate că nu va fi imposibil să ia lîngă el locul unei surori, acum cînd era atît de singură în lume, să se încreadă în prietenia lui, să i-o ceară ca pe un sprijin, lămurindu-se îndestul pentru ca nu cumva el să creadă că e la mijloc vre-un gînd ascuns de măritiș. Ea'l credea numai sălbatec, încapăținat în ideile lui de independență, dar dulce, cinstit și capabil de a înțelege bine lucrurile bune care vin de-a dreptul din inimă.

Ce va simți el oare regăsind'o în această colibă aproape ruinată?... Săracă de tot! Ah, da! căci bunica Moan, ne mai fiind destul de tare

spre a munci cu ziua la spălat, nu mai avea nimic decît pensioara ei de văduvă. E adevărat că ea mîncă foarte puțin acum, și amîndouă se puteau încă aranja așa fel încît să trăiască fără a cere la nimeni.

Cînd ajungea acasă, totdeauna se întuneca. Pînă a nu intra, trebuia să coboare puțin, pe stînci roase, căci coliba se găsea în josul drumului spre Ploubazlanec, în partea de pămînt care se înclină spre țarm. Ea era aproape ascunsă sub desul ei coperiș de paie vechi, burdușită de tot și semănînd cu spatele vre-unui uriaș dobitoc mort, îngropat sub părul lui aspru. Zidurile ei aveau culoarea întunecată și asprimea stîncilor. Mușchii și hreanul sălbatic formau mici tufe verzi.

Urcai cele trei trepte burdușite de la prag și deschideaî încuietorea dinnăuntru a ușii cu ajutorul unui căpătăiu de funie de corabie ce eșia printr'o gaură. Intrînd, vedeaî mai întîi în față și ca tăiată în grosimea unui parapet, ferestruia ce da spre mare și pe unde venea o ultimă lumină palidă. În vatra mare ardeau vreascuri mirositoare de pin și de fag pe care le strîngea baba Yvonne în plimbările ei pe marginea drumurilor. Ea ședea acolo la foc, supraveghînd mica lor cină. În casă purta numai un tulpănaș spre a'și cruța bonetele. Profilul ei încă frumos răsărea la lumina roșie a focului. Ea îndrepta spre Gaud ochii ei altă dată negri, cari luaseră o culoare spălăcită, dată în albastru, și cari erau turburi, nesiguri, rătăciți de bătrînețe. Și totdeauna spunea acelaș lucru:

— Ah, Doamne, fata mea, ce tîrziu vii în seara asta!

— Dar nu, bunică — răspundea Gaud care se obișnuise acum. E aceeași oră ca și în cele-l'alte zile.

— Ah! mi s'a părut, fata mea, mi s'a părut, vezi tu, că e mai tîrziu ca de obicei.

Mîncău pe o masă devenită aproape fără formă de veche ce era, dar încă groasă ca un trunchi de stejar. Și greerul nu uita nici odată să le cînte muzica lui cu sunete argintii.

Una din părțile colibeî era ocupată de lemnării sculptate grosolan și toate mîncate azi. Deschizîndu-se, dădeau în paturile unde mai multe generațiuni de pescari au fost plămădite, dormiseră și unde mambele îmbătrînite muriseră.

De grinzile înegrite ale tavanului atîrnau lucruri de casă foarte vechi, legăturile de iarbă, linguri de lemn, slănină afumată, de asemenea plăși vechi care dormeau acolo de la înecul celor mai mici fii ai lui Moan și cărora șoarecii le mîncău noaptea ochiurile.

Patul Gaud-ei așezat într'un colț, cu perdeluțele lui de muselină albă, părea ceva elegant și proaspăt, adus într'o colibă de Celtă.

Atîrnata de granitul zidului se vedea o fotografie a lui Silvestru

ca marinar. Bunică-sa îi legase medalia militară cu o pereche de ancore de postav roșu cum poartă marinarii pe brațul drept și care venea de la el. Gaud îi cumpăraseră și ea din Paimpol o coroană de doliu în mărgelile negre și albe, cu care se înconjoară în Bretania portretele răposaiilor. Aci era micul lui mausoleu, tot ce avea pentru consacrarea amintirei sale în țara lui bretonă...

În serile de vară nu stau la lucru, spre a cruța lumina. Dacă era vreme frumoasă, ele se așezau un moment pe o bancă de piatră în fața casei și priviau lumea ce trecea pe drum, puțin mai sus de capetele lor.

În sfârșit baba Yvonne se culca pe lavița de dulap iar Gaud în patul ei de domnișoară. De oarece peste zi lucrase mult și umblase mult, ea adormia destul de repede, gândindu-se la întoarcerea acestor Islan-dezi, ca o fată cuminte, hotărîtă, fără o prea mare turburare.

(Va urma).

Tradus de C. SANDU-ALDEA

CAMOENS

— POEM DRAMATIC ÎNTR'UN ACT DE FR. HALM —

SCENA II-a *)

CAMOENS în așternut; QUEBEDO.

CAMOENS

(se mișcă puțin și suspină ca un om care se deșteaptă)

QUEBEDO

(stent)

St! Geme... S'a trezit!

CAMOENS

(cu un suspin)

Deci iar un somn de-o clipă abia m'a amăgit,
Doar oiă simți pe urină durerea și mai vie,
Nu somnul cela dulce ce ține-o veșnicie?
Nu era moartea însăși, ci numai umbra ei?

QUEBEDO

(face. fără să vrea, o mișcare)

*) Vezi Nr. trecut.

CAMOENS

(cu liniște)

Ce mișcă? — Om la mine? Văd bine ochii mei?

(surprins și cu 'ndoială)

Cine ești tu? Ce cauți? Ce vint intimplător

Te-a rătăcit pe-aicea?

QUEBEDO

(ridicindu-se și făcînd câți-va pași spre el)

N'am rătăcit, Senior!

Știam pe cine caut: nu sînt adus de vînt...

CAMOENS

(ridicindu-se pe jumătate, sprijinit cu brațul de pat)

Așa e! Da, uitasem aproape cine sînt!

Veneai de bună seamă pentr'un epitalam?

Sau poate-o serenadă?

(arătînd pe masa din stînga)

Priviți, de toate am!

Alegeți, după voe... găsiți carmine gata,

Luați că le dau ieften —

(cu o grimază)

cu doi reali bucata!

QUEBEDO

(refuzînd)

O nu, Senior!

CAMOENS

(care în timpul acesta s'a ridicat din așternut și cu greu sprijinindu-se în spadă, trecînd pe dinaintea lui Quebedo, ajunge la jeli; obosit și fără ironie)

Atuncea le vreți chiar pe măsură?

Sînt istovit acuma și mintea mi-e obscură,

Imi e cu neputință să mă compun nimic.

De-abia mă am tărie din pat să mă ridic;

Luați din astea gata, că nu mă pot să scriu...

(Arată pe masa de alături și așează spada d'asupra).

QUEBEDO

Eu nu vii după versuri, eu după alte vii!

Privește-mă în față, Don Luiz, privește bine,

Nu mă cunoști?

CAMOENS

(examinează pe Quebedo, după o mică pauză)

Măi știu eu?

QUEBEDO

(vesel)

Nu ți-amintești de mine?

CAMOENS

(ca mai sus, dînd din cap cu indoială)

Nu prea, Senor!

QUEBEDO

La Calvas am fost colegi.

CAMOENS

(pe sfînduri)

Cu miné

QUEBEDO

(rizind)

Cu dumneata firește, la Calvas... Dar cu cine?
Ne luam de păr adesea și-ades m'ai scărmanat...
Gîndește-te! Se poate așa să fii uitat?

CAMOENS

(cuprizîndu-și fruntea)

Senor! Să am ertare, ori cîte 'mî spui, nu pot
Să'mî mai aduc aminte. Mi-e capul slab de tot,
Nu te mai pot cunoaște!

QUEBEDO

San Jago! Domnul meu,
Ascultă-mă atuncea să'ți spun. Ascultă. Eu
Sînt chiar José Quebedo de Castel-Branco, știu,
Fiul Marquitei care te-a botezat...

CAMOENS

(după puțină gîndire)

Să fi

José Quebedo?

QUEBEDO

(încîntat de sine)

Sigur! Chiar în persoană. Eu!
Cap de dovleac pe vremuri era numele meu,
Așa'mî spuneai, ții minte?...

CAMOENS

(întunecat și ursuz)

Și ce voești cu mine

José Quebedo?...

QUEBEDO

(volubil)

Asta-î! Mă miră cum îți vine
Să mai întrebî? Venisem să văd ce-ai devenit?
Îți merge rău, pe semne; pari foarte prăpădit.
Pe cînd, uită-te la mine, abia mă 'ncepe locul.
Așa-î, se vede, lumea. O roată e norocul!

CAMOENS

(aprobindu-l, cu resignare)

Intocmai ca o roată!

QUEBEDO

(prietenos)

Sărac între săraci!
Tu în spitalul ăsta uitat și singur zaci,
Fără de-un ochi, albit ești, cu brazde-adînci pe frunte...

CAMOENS

Ce ai, Jose Quebedo, cu pletele'mi cărunte
Și urmele săpate de-alungul frunții mele?

QUEBEDO

(tot mai lingușitor)

Ei, vremile se schimbă și ne schimbăm cu ele!
Nu mai ești astăzi sveltul și mîndrul favorit
Simpatizat de dame și de cei mari slăvit!
Nu mai ești azi Camoens acel ce-ai fost odată!

CAMOENS

Da, nu mai sînt acela!—Dar ori și cît dispreț
Am astăzi de mărirea trecutei tinereți —
(pătrunzîndu-l cu privirea și respingîndu-l)
N'aștept eu de la tine nici sprijin, nici avînt:
Nu un Quebedo-poate să judece ce sînt!

QUEBEDO

(la dreapta, și_esi)

Auzi, smintit! San Jago! ți-aș arăta eu ție
De nu mî-ar fi de Perez...

(tare, cu un ton lingușitor)

Tot plin de dușmănie!

Eu m'așteptam să aflu o mină amicală,
Credeam să'ți fac plăcere. Ești năcăjit de boală,
Că de n'ar fi, de sigur m'ai fi primit ca frate,

Și n'ăi lua în seamă greșelile uitate,
 Ci am vorbi măi bine de ce era 'nainte...
 De casa părintească îți măi aduci aminte?
 Măi știi tu piața unde ne adunam la joc?
 Și 'naltelezaplazuri?

CAMOENS
 (cu un zîmbet blajin)

Ei, da!

(Va urma)

Trad. de D. A. și St. O. I.

V R E M E A

*S'apleacă ramul înflorit
 Și flori își scutură pe cale,
 Dar tu te-abați nedumerit
 Din ploaia albelor petale.*

*Ca fluturi albi oprîți din zbor
 În negrul păr ți-au stat o clipă.
 Dar tu cu mîna visător
 Trecînd, le-ai scuturat în pripă...*

*Se 'ntoarce vremea și cîndva
 Spre-acelaș ram privind din zare,
 Pustiū și negru-l veți afla
 Scriîndu-și umbra pe cărare.*

*Căci floarea altor primăveri
 Aiurea, altora se 'nchină,
 Cînd ție, numai albi perii
 Ți-or înflori pe fruntea fină...*

R. P.

REVISTA GENERALA

«REVISTA CELORLALȚI».

Ei nu sînt decît expresia fatalelor legi ale evoluției. Ei nu caută lucruri noi, căci lucruri noi nu există. Ei nu caută decît forme noi pentru lucruri vechi.

I. MINULESCU : «Aprindeți torțele !»

Da! «Ei nu caută decît forme noi pentru lucruri vechi» !.. Oamenii de un extraordinar talent, ei izbutesc să găsească acele forme noi, cu o ușurință uimitoare. Dovadă bucată intitulată *În preajma nebuniei*, datorită d-lui Th. Cornel, din numărul 1 al numitei reviste. Iată exemple :

1. «... răsuna vocea *aprilină...*»
2. «... umbla *aeric...*»
3. «... și cum trecea în *buza pădurei...*»
4. «... Iarăși luneca fantasma *cordiș* cu grădina, lunecînd *aidoma...*»
5. «... apoi un fier *năsilnic...*»
6. «Mersurile lor bezmetice între ele se întretaiau și fiind ale neoamenilor. Că unii se luau după *ulții* și fără scop ; în grupuri cîteodată *dînșii* se întrolocau de-a valma, a căror *nebunie* avea mii de fețe»
7. «... Cu ochii *sfrîjiți* și duși în *aiuri...*»
8. «... Pe cînd din tot convoiul se *desfășura* ca o *abure* aspirația lor...»
9. «... Și rare erau rîndurile lor, *tristelnic* de rare...»
10. «... Și cînd trecu, în vreme ce *dînsa* se puse în drum...» (!!!)
11. «... iar cum un *ins* se abătu pe *lingă dînsa...*»
12. «... de ce *n'ascuți* otrava simțurilor mele?...»
13. «... pădurea *freamătă aduioș...*»
14. «... convorbirea cea *blîndă și cristalină...*»
15. «... înainte, înapoi, cruciș ori *cordiș*, foiaii alți inși, alte inse...»
16. «... o *hoare* de *lacrămii...*»
17. «... *infermecatei* păduri...»
18. «... *praturile storoase...*»
19. «... atît de *vîrtejios...*»
20. «... Cuvintele-i eșiau *spumoase și răgușite...*»
21. «... se repezi *virtoșelnic...*»
22. «... vîzul *opac* al bărbaților...»
23. «... Din timp în timp ea întreba pe cei cari o *roteau, jînduioși...*»
24. «... o privi în ochi lung, ipnotic, *aiurelnic...*»
25. «... inimile lor se întîlniră *vrăjmașe, zdrobitoare...*»
26. «... de rămăsese în *lăptoasă mîreție* a corpului...»
27. «... Femeia își orbise ochii cei *omătoși* cu pleoape grele, uitîndu și desvelit *cișosul* ei corp peste care jucau feciorelnic umbrele arborilor...»
28. «... Un om sta *cîmpit* pe o alee...»
29. «... *cugeloase figuri geometrice...*»
30. «... Ochiul lui străluci pe lungul aleei, cea *blîndă la mers...*»

31. «... însă nu era aceea care-l atinsese a-dragoste, pină la măduva minții, aceea pe care o adăsia el *tungentic* și extatic...»
32. «... Cu vorbe *dirjū*...»
33. «... fața ei se *stîlcea* de umbra unei răzbunări...»
34. «... își clătina *viselnic* pletele *sfrederinde* și privind în ochii *noptoși* ai femeii...»
35. «... În mersul ei neobosit și întimplător nimeri de o mulțime de inși...»
36. «... Femeie, tu ești aceea pe care o *adorează* artistul!..»
37. «... ea nu-și mai deslipia ochii de la clipa *uman luminoasă*. »
38. «... într'un zid ce se ridica *albiu*...»
39. «... chemînd a *duioasă* desperare...»
40. «... căci se auzi *făguroasa* chemare...»

Se poate o mai amară batjocură adusă limbii rominești, un mai strașnic monument de ridicol?

«PATER PECCAVI!»

Redactorul nostru, d. C. Sandu-Aldea a pățit-o rău de tot. În numărul 3 al *revistei celorlalți* un anonim (d. Minulescu ori d. Cruceanu?) îi nimicește volumul *Pe drumul Bărăganului*, imputîndu-i că pune în gura personajilor cuvinte ca: *tîrfo!* *spurcato!*

Foarte abătut, d. Sandu-Aldea face *mea culpa* și roagă pe cititori să ție seamă de următoarele îndreptări:

La pag. 79:

În loc de: «Vezi că mă minți, *tîrfo?* să se citească: «vezi că mă minți, *infamo?*» (Saū: *mizerabilo!* *scelerato!* etc.) Căci așa vorbesc *hangițele*.

La pag. 82:

În loc de: «tu m'ai ucis, *spurcato!*» să se citească: «tu m'ai ucis, *immaculato!*» (Saū: *suuvo!* *candido!* etc.).

De altfel, d. Sandu crede că cititorii domniei-sale au făcut ei singuri îndreptările de mai sus, știind că în împrejurări ca acelea în care se aud cele două cuvinte încriminate, o *hangită* ca Iana nu putea spune *tîrfo!* iar un *hangiu* ca Mocanu etc. etc.

C. RĂZVAN.

IDEI ANARHICE ÎN ARDEAL

Chiar în numărul de Sfintele Paști al «Tribunei» din Arad, un discipol al d-lui Tăslăuanu aruncă și dinsul o bombă de fraze anarhice, supt titlul curios: «Respectați omul!». Iată cite-va probe:

«Împăratul și *cerșitorul* [nici măcar muncitorul!] e o ființă»; «*deosebire* nu e între ei de cît numai *artificială*; natura însăși impune acestor două elemente să se *respecteze* (!) unul pe altul și ajutorul lor să fie vecinic reciproc».

«*Cerșitorul* nu-î silit să lingă mina împăratului, iar acesta [împăratul!] să vadă în cel dintîiu [în *cerșitor!*] un tovarăș natural».

După asemenea aberații, nu ne mai miră de loc concluziile incendiare ale răzvrătitorului în contra minții sănătoase și a bunului simț:

«Nu vorbiți de societate și de naționalism — strigă Ravacholul ardelean, nu propați în adunări și nici în scrisul vostru *minciunile*, la *spatele cărora s'ascund păcatele ucigăse*».

Prin urmare, «societatea» și «naționalismul» sînt «minciuni la spatele cărora s'ascund păcatele ucigașe?!» Dar pentru D-zeu, «respectați omul!», într'adevăr, și încetați cu ast-fel de neomenii, domnilor ucenici ai neo-țărănului Tâslăuanu!

ANARHISTUL HERVÉ ÎN ROMÎNEȘTE.

Hărnicia propagandei nu li se poate tăgădui socialiștilor. Chiar și la noi, unde sînt o mină de oameni neastîmpărați, fără nici o însemnătate în viața publică, ei sînt totuși mai activi decât cutare partid burghez, care, în nepăsarea sa, lasă pînă și presa oficioasă în grija unor foști socialiști militanți, astăzi socialiști «deghizați», ca d. Nădejde al «Voinței Naționale».

Între alte mijloace de propagandă, socialiștii romîni și «rumuni» au început să tipărească la Brăila o «bibliotecă socialistă» (Tip. Artistică, str. Hepites), cu 15 bani broșura, adresîndu-se «în primul rînd tovarășilor cari au datoria [de ce nu «dreptul»?] să adîncească toate problemele *împuse* [decî un impozit mai mult!] prolelariatului de organizația capitalistă a societății de azi».

Ca deviză, coperta roșie a broșurilor poartă ideea generoasă că «proprietatea, nefiind un drept, orice reproducere este liberă»(!), — dar, firește, nu ni se spune dacă e tot atît de liber și profitul vînzării, care probabil se va «capitaliza» pînă la realizarea utopiei socialiste...

Numărul d'intîi al bibliotecii ne aduce peșcheș o broșură despre «colectivism» a faimosului Gustave Hervé, osîndit, chiar în Franța radicală de astăzi, pentru ideile sale anti-patriotice. Cîteva spîcuiți din aberațiile lui Hervé, «localizate» de traducătorul anonim, le reproducem aici pentru aceia cari, în loc să-și dea seama de reala acțiune anarho-socialistă, vād în cele mai bune tendinți numai imaginara «neagră-reacțiune».

Ce sînt liberalii?

Urmînd pe Hervé, localizatorul romîn sau «rumun» face partidelor noastre burgheze o teribilă critică demagogică. Iată, de pildă, ce se zice despre partidul liberal de la noi, căruia i se închină cea mai mare parte a rechizitorului:

«Partidul liberal... se apropie [de lucrători] cu gîndul să *ne fure mă bine*». El este «partidul care odinioară tolera asasinate și care astăzi le-a făptuit! Partidul care în timpul răscoalelor din 1907 a luat partea celor 1000 de mari proprietari, pentru cari a asasinat 10.000 de țărani!!»

Liberalii au făcut—cu reformele—«*ceea-ce ar face un bandit, prins la strîmtoare și silit să arunce o parte din pradă ca să poată scăpa prin fugă...*»

Programul lor «nu se deosebește nici cît negru sub unghie de programul celor mai reacționari conservatori...», căci «și unii și alții se închină aceluiași principii: proprietatea inviolabilă, puterea armată, dinastia, religia de stat și o ordine socială eternă», adică tot atitea păcate în ochii foștilor tovarăși ai d-lui

Nădejde, actualul director al ziarului *liberal* «Voința Națională» și eroul de veselă figură în lupta contra... socialismului anarhic? nu, ci contra... reacțiunii!!

«În toate instituțiile cu mască liberală se tinde la crearea a două clase, una numeroasă care să muncească, s'asude și să privească cum cea de-a doua, mai restrînsă, se odihnește, rumegă și o reprezintă»,—bună oară tot ca d. Nădejde, actual reprezentant «cu marcă liberală» al națiunii!

Guvernul liberal e blestemat de localizatorul d-lui Hervé și pentru-că «a luat crișmele din mîinile străinilor stabiliți la sate, ca să pună mîna pe încă un izvor de îmbogățire la adăpostul oricărei concurențe...»

Contra naționalismului și a religiei.

«Rumunul» Hervé este și în contra naționaliștilor cari sînt militariști și creștini. Pentru el:

Biblia este «o țesătură de povești bune doar pentru copii», iar biserica «un așezămînt făcut ca să învețe pe săraci să se umilească, și să se supue în folosul bogăților,—«o jandarmerie în anteree negre».

De aceia, socialiștii «uresc naționalismul, care pretutindenț și totdeauna s'au răzîmat pe biserică.»!

Contra poporaniștilor

Broșura își bate joc și de «poporaniști» cari, totuși, în «Viața Romînească» din Iași, fac ochi dulci d-lui Tăslăuanu pentru ideile sale anarhice

«Poporaniștii se mulțumesc cu jumătate de măsuri, cu doctorii băbești».

«Ei nu sînt naționaliști, în felul îngust al naționaliștilor de profesie, dar nici nu vād legătura care trebuie să existe între muncitorii tuturilor țărilor... Ei nu sînt clericali, nu cred de sigur în menirea viitoare a bisericei, dar nici nu vor desființarea ei, sfărîmarea acesteî cause de umilință, de supunere, de injosire a demnității omenești!»

«Societatea colectivistă»

Acuma, poftiți și cîteva bomboane stilistice despre «Societatea viitorului», după bombele despre actuala societate de exploatori:

«Alexandru, regele Macedoniei, a tăiat nodul gordian cu sabia și-a cucerit Asia. Tot astfel vom face și noi, socialiștii». Prin urmare, socialism prin — militarism și cezarism!

Iar, «nodul gordian care împiedică pe oameni să cucerească (!) fericirea, e proprietatea individuală... Noi îl vom tăia, suprimînd dreptul de proprietate».

În viitoarea societate, «vom avea proprietatea colectivă» și «toți vom fi plătiți la fel, muncitorul bun ca și cel prost, muncitorul puternic ca și cel slab»,—«dacă toți vor pune aceeași bună voință».

Pe de-asupra, «odată cu perfecționarea mașinelor, lucrătorul rămîne din ce în ce mai mult ca un accesoriu, ca *un servitor al mașinei. Greul muncii îl face mașina*. D-ta lucrător, n'ai decît să întorci un șurub, să schimbi o manivelă»... Frumos ideal, nu-î așa? Omul-mașină, omul servitor mașinei spre desăvîrșita lui fericire!

În viitoarea societate, «*nu va fi nevoie de un guvern în sensul de azi, ci vor fi numai consiliul și para-consiliul, naționale, comunale, particulare, etc. și «fie care om avînd dreptul la viață și la învățămint, va trebui să se asigure copiiiilor pînă la 18 ani, nu numai o instrucție profesională, literară, științifică și artistică, dar încă și mijloace de traiu»*.—va fi, deci, raiul pe pămînt și milioane de tineri Adam-i colectivisti vor sta cu pîntecetele pline și cu fața la soarele — Libertății!

Păcat numai că d. Nădejde, actualul director al ziarului liberal oficios, nu se încumetă a propune acest rai al foștilor săi tovarăși în Cameră, unde este reprezentantul celor obduiți, ci preferă a vărsa cerneală neagră pe hîrtie albă... în contra fantomei albe a «negrei reacțiuni»! Sc.

NOTIȚE BIBLIOGRAFICE.

În noul cod penal japonez, pe care l'a tradus și publicat în limba germană Dr. L. H. Loenholm, profesor la universitatea imperială din Tokyo (*Das neue japanische Strafgesetzbuch. Yokohama und Bremen 1908, Noessle & Co*), se află cîte-va articole care merită să atragă atențiunea Europeanilor. Sînt articole care îngăduie aminarea execuțiunei pedepsei, liberarea provizorie din închisoare, micșorarea pedepsei după libera apreciere a judecătorilor. Articolul 136 se referă la abuzurile opiului. «Cine importă, prepară, vinde sau păstrează, în scop de vânzare, opiul, se pedepsește cu închisoare corecțională de la 6 luni pînă la șapte ani». Interesant este aliniatul 1 al articolului 230. («Cine atacă onoarea unei persoane prin aceea că afirmă un fapt în public, se condamnă fără a se ține seamă dacă faptul e adevărat la închisoare corecțională sau la închisoare pînă la un an sau la o amendă pînă la cincî sute lei»), care arată că și Japonia se prenumără printre statele care exclud dovedirea adevărului în cazuri de defăimare.

Intr'o cuvîntare pe care a ținut-o I. Strasser (*Shakespeare als Jurist*, Halle a. S. 1908 Thiele), se face încercarea, studiindu-se «Neguțătorul din Veneția», de a justifica cuvintele pronunțate de Porcia,—atacate în diferite rînduri de Kering, Kohler, Brandes etc. Autorul susține că nu este vorba de o violare a dreptului, ci ideea fundamentală de drept politic a lui Shakespeare a vrut să arate, că încetul cu încetul noțiunile se clarifică în sufletul poporului, violarea dreptului se răzbună de la sine. Un recensent face următoarea observațiune: Toți criticii cari încearcă să analizeze această sentință, merg prea departe, ei discută procese psihice care nici n'au avut loc în creierul poetului. «Neguțătorul din Veneția» este o comedie și intențiunea poetului a fost ca printr'o soluțiune curagioasă și veselă să satisfacă inima auditorului. Sen-

tința nu este scoasă din vre-un dosar judecat de curtea supremă, ci face parte din decisiunile lui Solomon, Harun al Rașid, și din sentințele nenumărate, adesea născocite cu mult spirit, ale cadiilor orientali, — cari toate pot fi atacate din punctul de vedere al dreptului, dar care mulțumesc pe oricine din pricina înțelepciunii și omeniei lor. Juridicește vorbind, Alexandru cel Mare n'a fost în drept să taie nodul făcut de Gordios, dar ne mai bucurăm și astăzi, că a făcut-o.

*

Abel Hermant, cunoscutul romancier francez, pregătește o nouă edițiune a romanului său, «*Le Frisson de Paris*», apărut pentru întâia dată la 1895. Se știe că în romanul acesta se găsește o descriere a lumii ciudate cosmopolite, care se simte atrasă de virtejul vieții parisiane, — o lume pe care Hermant o zugrăvește cu mai multă putere și cu mai mult realism de cât Bourget. Romanul începe cu o descriere destul de străvezie a curții noastre regale. Un frate și o soră, Mihail și Elena Bădișteanu, cari aparțin înaltei aristocrații a țării, se simt atrași de capitala Franței, care le dă senzațiunea particulară. fiorul îmbătător al Parisului. Dar pornirea aceasta e nenorocirea lor, căci atât fratele cât și sora se pierd prin rușine, înjosire și scandal.

*

În editura librăriei B. G. Teubner, Lipsca și Berlin, a apărut primul volum din colecțiunea legendelor, poveștilor și fabulelor care sunt în legătură cu natura, «*Natursagen*», pe care le publică *Oskar Dachnhardt*. Primul volum conține legendele care se referă la Testamentul vechiu, al doilea va cuprinde acele ale Testamentului Nou, al treilea legendele animalelor și plantelor, iar al patrulea, legendele despre cer, pământ și oameni. Să sperăm că autorul nu va trece cu vederea nici literatura populară a Românilor, materialul prețios l'ar găsi cu ușurință în scrierile decedatului S. Fl. Marian și în cartea Doamnei Nicoleta-Voronca, precum și în studiile și revista *Șezătoarea* ale d-lui Gorovei.

H.

ERATA

La «*Revista generală*» a numărului trecut, pag. 356, pasagiul al doilea al notiței «*Învierea în Capitală*», rîndul al treilea, a se citi: «*mindria preoțimeii noastre*» în loc de «*mindria stinicieii...*»; pasagiul al treilea, rîndul 2, «*reservate*» în loc de «*deservite*»; pasagiul al patrulea: «*scofiene*» în loc de «*scorțiene*», apoi «*Marx*» în loc de «*Marks*».

— În articolul d-lui Aurel Pop vicî «*Patriotism și Demagogie*» din nr. trecut s'aû strecurat următoarele greșeli de tipar: «*pe D-zeu l'am certat*» — în loc de «*pe D-zeu l'am uitat*», «*împingîndu-l mereu*» — în loc «*însultîndu-l mereu*», «*nu ți-ai fi păstrat*» — «*nu-ți vei fi păstrat*», «*după expresia sa proprie*» — «*după experiența sa proprie*».